

ספר' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
עשירי

היכל
חמישי

מאמר ד"ה אשרי העם

מאת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג"מ זי"ע

— אדמו"ר ה"צמח צדק" —
מליובאוויטש

•

יצא לאור בפעם הראשונה מכתב"ד

על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

MAAMAR ASHREI HAAM

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

Printed in the United States of America

נסדר בדפוס „עזרא”

ע”י ירמיהו הכהן בן לאה מיטא שי’

פתח דבר

לקראת ח"י אלול, הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה אשרי מאת כ"ק אדמו"ר הצ"צ, הכולל ביאורים על הפסוקים של סוף מזמור קמ"ד ותחילת מזמור קמ"ה שבתהלים, מ„אשרי העם שככה לו“, עד סוף „זכר רב טובך“, והוא תדפיס מההוצאה החדשה של ספר אוה"ת תהלים (יהל אור) שמכילים כעת לדפוס.

המאמר נדפס מתוך תכריך כת"י חדש שהגיע לידינו לאחרונה (חלקו בגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ, כולל מאמר זה). לתועלת הלומדים והמעיינים, הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים.

כן הוספנו פאקסימיליא מגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ.

המאמר הוכן לדפוס על ידי הרה"ת ר' אליהו שי' מטוסוב והרה"ת ר' שניאור זלמן (ב"ר לימא) שי' וילהלם.

מערכת „אוצר החסידים“

ט"ו אלול, ה'תשפ"ו
ברוקלין, נ.י.

אשרי¹ העם כו² הנה³ פי⁴ אשר הוא⁵ מלשון⁶ באשרי כי אשרוני, שהוא בחי המשכת התענוג עליון⁷, כנודע⁸ מענין אשר קדשנו כו', וכמ"ש בד"ה ביום השע"צ⁹ בפ"י¹⁰ אשר נשבעת לאבותינו כו'¹¹, וע' בפ' ויחי¹² דף רמה סע"ב ודרמ"ו א'.

והנה¹³ ע"י התומ"צ ממשיכים התחברות אור המדות עליונות במדה האחרונה, וע"י יחודי המדות נמשך ומתגלה אור התענוג עליון, ע"ד¹⁴ זכר ונקבה בראם ויברך אותם כו'¹⁵. והנה יש בהתחברות הנ"ל ב' בחי, הא' העלאה ממטה למעלה, ע"ד¹⁶ למען יזמר כבוד כו'¹⁷, וזהו¹⁸ שככה לו, כי ככה בכ"ף הדמיון¹⁹

(5) ויצא ל, יג. וראה לקו"ת בשלח ד, א: וראה גם תו"א תצוה פא, רע"ב. ועוד.
(6) ראה גם (שהו"ע התענוג) תקו"ז תל"ט (עט, סע"א-ב).
(7) ראה גם (לגבי ברכת המצות) תקו"ז ת"ל (עד, סע"א-ב). תל"ט שם. פע"ח שער הברכות רפ"ב. תו"א תולדות יח, סע"ב-ג. שמות שם. יתרו ע, רע"ב. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תשטז. סה"מ תרנ"ט ס"ע צד. ועוד.
(8) = השמיני עצרת.
(9) מיכה ז, כ.
(10) לקו"ת דרושים לשמע"צ פג, ג.
(11) בזח"א.
(12) בכל הבא לקמן (על פס' זה) ראה בארוכה פירוש המלות שם, ג ואילך (ולא נמצא במקומות שבהערה 2).
(13) ראה זהר ח"א נה, סע"ב. קסה, א. קפב, סע"א. ח"ג רצו, א. תו"א תצוה פב, ד. סה"מ תרפ"ב ע' שדמ ואילך. וש"נ.
(14) בראשית ה, ב.
(15) ראה זח"ב קמ, א. וראה גם זח"א קעח, ב. עז, ב. פו, ב.
(16) תהלים ל, יג. — וראה (על פס' זה) זהר ח"ב קמ, א. ח"א קעח, ב. עז, ב. פו, ב.
(17) בהבא לקמן ראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ס"ע רמג. ובארוכה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקלג (ובהסיוס שם: ואדמו"ר נ"ע פ"י כו'). ע' תרסה ואילך.
(18) ראה (ובהבא לקמן) תו"א הוספות למג"א קיח, ד. אוה"ת מג"א ע' קצג. סה"מ תרנ"ט ע' קמג. ועוד. וראה תורת לוי יצחק ע' תמט.

(1) נעתק מגוכתיק אדמו"ר הצ"צ (בוכ 46 ש, א) והוא ביאור סוף מזמור קמ"ד שבתהלים («אשרי העם שככה לו») והתחלת מזמור קמ"ה, עד סוף הפסוק «זכר רב טובך».
חלקים מהמאמר נעתקו בשינויים והשמטות, בתוך ביאור אשרי שבסידור מהרי"ד (מאת הרה"ק ר' יצחק דובער בן הרה"ק הרחש"ו מליאדי בן אדמו"ר הצ"צ (בארדיטשוב, תרע"ג, לג, סע"א ואילך (ודפוס צילום ע"י מכון אהלי שם, תנש"א)). בסידור מהרי"ד באו גם כמה הוספות, והערנו על רובם לקמן בהערות.
הענינים דלקמן מיוסדים על דרושי אשרי שבסידור עם דא"ח ח"א עה, ג ואילך (הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי); סה"מ תק"ע ע' קלא ואילך (הנחת מהרי"ל אחי אדה"ז מהדרוש הנ"ל בסידור); מאמרי אדה"ז על מארז"ל (סידור) בביאור אשרי ע' שסב (הנחת הר"מ בן אדה"ז מהדרוש הנ"ל בסידור); פירוש המילות לאדה"א פק"ס ואילך (קו, ב ואילך (ושם: הוא עד הפס' «דור לדור גו'»); אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקלג ואילך. ע' תרסה ואילך; ועוד — כנסמן לקמן בהערות.
(2) תהלים קמד, טו.
(3) בהבא לקמן (בפיסקא זו בלבד) ראה סידור עם דא"ח ח"א עה, ג ואילך. סה"מ תק"ע ר"ע קלא. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שסב. פירוש המלות קו, ב (ושם: ב' פסוקים הללו סידרו אנשי כנסת הגדולה להיות פתיחה והכנה לכללות פסוד"ז כו').
(4) בהבא לקמן ראה גם תו"א שמות נג, ב. לקו"ת דרושים לר"ה ס, א. דרושים לשמע"צ דלקמן בפנים.

זהו בחי' יחוו"ת, כדמותינו¹⁹, ביטול היש²⁰, וכמ"ש ע"פ²¹ מה ראו על ככה²², וזהו²³ כל הנביאי' נתנבאו בכה²⁴. ופי' שככה לו היינו עליות יחו"ת ביחו"ע, וכן באדם שלא יהי' היש מסתיר כ"א למס"נ באחד²⁵, כמו דקמיה כולא חשיב²⁶. ואח"כ בחי' המשכה²⁷, וזהו²⁸ ענין שהוי' אלקיו, שנמשך שם הוי' ומתגלה בשם אלקים.

ועל כ"ז נאמר אשרי כו', שע"י יחוד הנ"ל נמשך גלוי תענוג העליון, כי צחוק עשה לי אלקים²⁹, שעיקר³⁰ הצחוק והתענוג נמשך מביטול היש³¹. ועיין בפ' תרומה³² קל"ח ב' ועד³³ כתי' ואתם כו'³⁴ אשרי כו' ע"ש, ובפ' אחרי³⁵ דס"ב ריש ע' ב'. ועיין בפ' נשא דקל"ג סע"א דמש"ש י"ל פי' שה' אלקיו ע"ד מ"ש ביעקב³⁶ והי' הוי' לי לאלקים³⁷, והיינו ע"י ענין שככה לו כו':

תהלה³⁸ כו' ארוממך כו', הנה³⁹ עיקר ענין תהלה לדוד אמר זה על מדרגתו, שהי' מרכבה לבחי' מל' להעלותה⁴⁰, כי שורשה בכתר שנק'⁴¹ כתר מל' משום⁴² שנעוץ תחלתן בסופן כו'⁴³.

(31) בצידי הגליון נכתב (ובסידור מהרי"ד שם נמצא כאן): [ו]ג"פ אשרי [שבפס' זה: „אשרי יושבי .. אשרי העם .. אשרי העם“] י"ל נגד על שלשה דברים העולם עומד [לשון רז"ל – אבות פ"א מ"א] תורה ועבודה וגמ"ח, ג' קוין [וראה (על מארז"ל כל האומר ג"פ תהלה לדוד בכל יום כו') – סה"מ תקס"ג ח"א ע' תק. לקוטי לוי יצחק על הזהר ח"ב ר"ע תמד. ובכ"מ].
(32) בוח"ב.
(33) = ועל דא.
(34) ואתם הדבקים גו' – דברים ד, ד.
(35) בוח"ג.
(36) ויצא כח, כא.
(37) ראה גם במקומות שבהערה 28.
(38) תהלים קמה, א.
(39) הקדמה זו נמצאת גם במאמרי אדה"ז על מארז"ל שם בפירושו המלות שם (קח, א).
(40) ראה פרדס שכ"ג ערך דוד (פ"ד). ע"ח של"ח פ"א. מאר"א אות ד סעי' ט. קהלת יעקב ערך דוד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט. וש"נ.
(41) ראה הקדמת התקו"ז (יז, א): כתר עליון איהו כתר מלכות.
(42) לשון הספר יצירה – פ"א מ"ז.
(43) ראה בכ"ז בארוכה המשך תרס"ו ס"ע תנג ואילך. וש"נ. ע' תסג ואילך. וש"נ. וראה גם המובא בספר הליקוטים – דא"ח אות נ ע' קסא ואילך. ועוד.

(19) לשון הכתוב – בראשית א, כו.
(20) ראה בכ"ז לקו"ת מסעי פת, ג. פט, ג. אוה"ת במדבר ח"ד ס"ע א"שכג ואילך. ועוד.
(21) אסתר ט, כו.
(22) ראה תו"א הוספות למג"א ואוה"ת מג"א שבהערה 18.
(23) ראה לקו"ת מטות פב, סע"א.ב. פג, רע"ב. אוה"ת במדבר שם ע' א"רפג ואילך. ועוד.
(24) ראה ספרי ופרש"י מטות ל, ב. ילקוט שמעוני שם רמז תשפד.
(25) ראה פ"ח שער הק"ש פ"ה. פי"ב. וראה גם זהר ח"ב קיט, א"ב (ברע"מ). ח"ג לג, א. שו"ת הרשב"א ח"ה סי' נה. ב"ח לטווא"ח ר"ס סא ד"ה והביא מ"ש (וראה גם שם ד"ה ומה שנהגו). מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תו. וש"נ. וראה הנסמן בספר הערכים – תב"ד ח"ח ס"ע שצד הערה 1.
(26) לשון הקדמת הזהר (יא, ב) – ע"פ דניאל ד, לב.
(27) בחי' ה' בהתחברות.
(28) ראה גם (עד"ז) לקו"ת בלק עב, סע"א. מאמרי אדה"א בראשית ע' שפה"ו. במדבר שם ע' אתקעה"ו. וש"נ.
(29) וירא כא, ו.
(30) ראה תו"א ויצא כא, ג. לקו"ת במדבר יח, ד.
(כ, א. שלח מה, סע"ג. ועוד. וראה סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תפד, ובהנסמן שם הערה 132"4.

והנה⁴⁴ בתיבת ארוממך יש ב' הפכיים⁴⁵ כי הנה אמינית פי' ארוממך משמע בבחי' עצם רוממות אל, והוא בחי' אור הכתר שהוא מובדל ומרומם מכל הע"ס, וכמ"ש בפ' וישב¹¹ דקפ"א⁴⁶ ע"פ⁴⁷ הנה ישכיל עבדי ירום כו', ע"ש במק"מ. וזהו המלך המרומם לבדו כו', שהוא בחי' מל' דא"ס ב"ה⁴⁸. וכשאמר⁴⁹ ארוממך לנוכח משמע הפך זה לכאורה, דהרי ענין לנוכח ידוע⁵⁰ שהוא בא בבחי' הגילוי, והרי⁵¹ הכתר נק' ⁵² סתימא דכל סתימין.

אך הענין⁵³ שהכתר ג"כ כלול מע"ס⁵⁴, ויש בו ג"כ בחי' מל' שהוא ענין התגלות אורו⁵⁵. והנה עליי' המל' דאצי' היא במל', שבכתר, ולכן נאמר ע"ז ארוממך לנוכח כו'. ועיין בפ' וארא דכ"ח סע"ב ולאעלאה ליה לנהורא עילאה כו'.

ועמ"ש בד"ה כי אתה נרי⁵⁶ הנה כתי' ארוממך, ויש בזה ב' פירושים כו' יחיד חי העולמים מלך, מלך יחיד כו' ע"ש. ועיין בד"ה קחו מאתכם תרומה⁵⁷.

וענין תהלה לדוד עיין ס"פ משפטים³² דקך"ב ע"ב שזהו ענין ותהלת⁵⁸ אחטם לך כו'⁵⁹, ועמ"ש בד"ה כי כארץ תוציא צמחה⁶⁰ בענין פי' יצמיח צדקה ותהלה כו'.

(51) ראה גם בארוכה סידור עם דא"ח ח"א סד, ג ואילך. וש"נ. וראה גם אוה"ת סידור ע' מב ואילך (ובהגהה שם ס"ע מב).
(52) הקדמת התקו"ז שם.
(53) להפי' דלקמן ב"ארוממך" (שהיא ההמשכה ממל' דא"ס למל' דאצי') ראה אוה"ת סידור ס"ע שפג"ד (ושם הוא הגהות לסידור עם דא"ח שבהערה 53, אך בסידור שם מבאר הענין באו"א קצת – ראה המצויין בסידור שם הערה 13). וראה סה"מ תק"ע שם ע' קלא. אוה"ת בראשית ח"ז תתשצט, א.
(54) ראה גם סידור עם דא"ח שם קסב, סע"ב ג. וש"נ.
(55) ראה לקו"ת מסעי פט, סע"ד ואילך. המשך תרס"ו ס"ע תקצב ואילך. וש"נ.
(56) תו"א מקץ מ, ג.
(57) תו"א ויקהל פט, סע"ב ואילך. ובהביאור שם בהוספות קיג, א ואילך בארוכה.
(58) ישע"י מח, ט.
(59) זהר זה הובא (ונת') על תיבות אלו באוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תרסח (אות ד. וראה גם מה שממשיך שם אות ה ואילך).
(60) לקו"ת נצבים נג, ב.

(44) בכל הבא לקמן ראה (בארוכה יותר ובכמה אופנים) סידור עם דא"ח שם עה, ג ואילך (והנסמן שם). סה"מ תק"ע ע' קלא"ב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שסב"ג. פירוש המלות קח, א ואילך בארוכה. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקלה ואילך (ובכמה אופנים). ס"ע תרס"ז.
(45) בכל הבא לקמן (בב' האופנים שב"ארוממך") ראה סידור עם דא"ח שם. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע שסב (בקצרה). פירוש המלות שם קח, ג ואילך.
וראה גם בכ"ז המלוקט בס' אור התפלה ח"ה ע' לב ואילך.
ובתו"א מקץ דלקמן בפנים, ועוד (ראה הנסמן במ"מ בתו"א שם ובסידור שם הערה 9) הובאו ב' הפירושים בתיבת "ארוממך" באו"א.
(46) רע"ב.
(47) ישע"י נב, יג.
(48) ראה שער האמונה לאדה"א עו, א ואילך.
אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'קס ואילך. ועוד.
(49) כאן מתחיל פירוש הב'.
(50) ראה תו"א בראשית ב, ב. ויחי מה, ג. בשלח סב, סע"ב. סידור שבהערה הבאה. וש"נ.

ואברכה שמך כו'⁶¹, הנה י"ל פי' שמך היינו מל' דא"א⁶², שיומשך מלמעלה למטה במדת מל' דאצי, כי ארוממך היינו מלמטה למעלה⁶³, ואח"כ ואברכה היא המשכה מלמעלה למטה, וכנודע שהי"ג מדה"ר מאירי' במל' וכמ"ש במ"א⁶⁴ בביאור המאמר¹¹ ר"פ בראשית⁶⁵ כשושנה בין החוחים כו', והיינו משום דנעוץ תחלתן בסופן כנ"ל. ועוד, משום שהמל' יורדת בבי"ע ששם יש חושך מהיכולת החיצונים, ע"כ צריכה חיזוק להאיר לה פנים מהכח היותר גדול דוקא. א"כ פי' שמך היא מל' דאצי, אלא דענין ואברכה שמך להמשיך ברכה בה מבחי' א"א כו', והכל א'. ועיין ס"פ האזינו³⁵ דרצ"ו ב' ע"פ⁶⁶ כי שם צוה ה' את הברכה כו'.

ותכלית⁶⁷ ברכה זו שיומשך הגלוי לעולם ועד, היינו גם בבי"ע, ועיין ס"פ נשא³⁵ דקמ"ו א' בענין כה תברכו.

בכל⁶⁸ **יום**⁶⁹, פי' היינו ו"ק דז"א שנק' שיתא יומין⁷⁰, וצריך⁷¹ להמשיך הברכה בכל יום מיומין ומדות עליונות הנ"ל בכדי שעל ידם יאיר האור במל'⁷². והנה ו"ק הנ"ל מקבלים הברכה זו מבחי' הבינה שבה התגלות עתיק וכמ"ש³² בפ' בשלח דס"ג ב' ופ' יתרו דפ"ח א'⁷³, וזהו בכל יום אברכך, וזהו⁷⁴ ענין מאה ברכות שצריך לברך בכל יום⁷⁵ וכמ"ש⁷⁶ ענין⁷⁷ ואהללה שמך⁷⁸, היא מדת מל' ית'⁷⁹, כי

עם דא"ח שם מה, סע"ב ואילך, והנסמן שם הערה 32. ח"ב שיו, ג"ד. וש"נ.

(71) ראה בארוכה בכ"ז אוה"ת תהלים (יהל אור) ס"ע תקמא ואילך.

(72) כנ"ל בפ' הפס' שלפניו, וכ"ה בסידור ופירוש המלות שם. אך בסה"מ תק"ע ומאמרי אדה"ז על מארז"ל שם מבואר דקאי על ההמשכה בז"א (וראה סידור שם הערה 39).

(73) ראה גם זח"ג קעח, ב. תו"א לך לך יא, סע"ב. לקו"ת דרושים לר"ה נז, א. סידור עם דא"ח ח"ב שנד, ב"ג. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' שסד.

(74) בהבא לקמן (בענין מאה ברכות) ראה בארוכה פירוש המלות שם קיא, סע"ד ואילך. ובמקומות שבהערה 76.

(75) ראה מנחות מג, ב. טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח סי' מו ס"ג (ס"א. וש"נ).

(76) ראה בארוכה מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ס"ע קסא ואילך. וראה גם שם ע' קסט ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ג ע' א'שכט.

(77) בסידור מהרי"ד שם הלשון: ועי"ז ואהללה שמך כו'.

(78) שבהמשך הכתוב כאן.

(79) ראה (שהמל' נק' שם) זח"ג, קיג, רע"ב

(61) בכל הבא לקמן (בפיסקא זו) ראה סידור עם דא"ח שם עו, סע"א ואילך, והנסמן שם. פירוש המלות קט, ד ואילך בארוכה.

ובמאמרי אדה"ז על מארז"ל ר"ע שסג מבואר כ"ז באור"א קצת.

(62) ראה (שהמל' נק' שם) הנסמן לקמן הערה 79.

(63) הוא פי' הב' בתו"א מקץ שבהערה 56 ושאר המקומות (המבארים באופן זה) שבהערה 44.

(64) ראה ביאור"ז לאדה"א ג, ג ואילך.

(65) בהקדמה (א, א).

(66) תהלים קלג, ג.

(67) ראה גם (באור"א קצת) סה"מ תק"ע ר"ע קלב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שסג (פיסקא ואברכה שמך). אוה"ת תהלים (יהל אור) ס"ע תקלט"מ.

(68) תהלים קמה, ב.

(69) בהבא לקמן (על תיבות אלו) ראה סידור עם דא"ח שם עו, סע"ג"ד. סה"מ תק"ע ע' קלב. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע שסג. פירוש המלות קיא, סע"ג"ד. – אך רוב הפרטים דלקמן לא הובאו במקומות אלו.

(70) ראה זח"ג צד, רע"ב (ובהגהת הרח"ו שם).

ועוד. שער היחוד והאמונה פ"י (פז, ב ואילך). סידור

הלל מלשון⁸⁰ בהילו נרו⁸¹, היינו שלא יחשך האור שלה מחמת הגבורות קשות דק"נ הנאחזי' בה, כי האור דוחה את החשך. ועיין פ' תזריע³⁵ דמ"ב ב' בפי' גמלתהו כו' כל ימי חייה, בזמנא דאינון ימי השמים נהרין עלה כו'⁸². ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות⁸³ בפי' יום ליום יביע כו'.

גדול⁸⁴ הוי⁸⁵, הנה שם הוי' בניקוד פתח הוא בחכמה⁸⁶, שהחכמה היא ראשית הגילוי⁸⁷ ואור א"ס ב"ה שורה בחכמה⁸⁸, וכתיו⁸⁹ פיה פתחה בחכמה ותורת חסד כו' שמהחכמה נמשך האור בחסד, כי חח"נ קו ימין⁹⁰, ועיין מזה ס"פ תולדות¹¹ דקמ"ה סע"א בראשית ואח"כ יהי אור כו', וזהו ענין אברהם, אבר מה⁹¹, כמ"ש בד"ה יביאו לבוש מל'⁹². והנה⁹³ מדת החסד נק' גדולה⁹⁴, ובהתלבשות אור א"ס ב"ה בחסד נק' גדול, וכמ"ש ס"פ בא³² דמ"ב סע"ב וקרא גרמיה גדול בגדולה כו', כי באמת אליו ולא למדותיו⁹⁵ וכמ"ש במ"א⁹⁶, וזהו ענין גדול הוי', שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו⁹⁷ שמתצמצם להתלבש במדת החסד ע"י ש' הוי',

(89) משלי לא, כו.
(90) ראה זח"ג קנג, ב (ברע"מ). פרדס ש"ו פ"א.
ע"ח ש"א ענף ב. תו"א תולדות יט, א"ב. שמות נב, א. ועוד.
(91) ראה זח"א ד, רע"א. וראה ספר הערכים – חב"ד ח"א ח"א ר"ע עט. וש"נ.
(92) תו"א מג"א צ, א (ושם: לכן אברהם שהיה מדתו מדת החסד נק' אבר מ"ה, שהוא בבחי' אבר וכלי להתלבשות בחי' חכמה, כח מ"ה, שהחכמה עצמה היא המלוכשת בתוך המדות, ולכן כתיב והחכמה מאין תמצא ולא אין ממש).
(93) בהבא לקמן (בענין גדולה וגדול) ראה אוה"ת בראשית ח"ה תתטט, א (והוא הגהות לתו"א ויצא שבעה ערה⁹⁹). סה"מ תרס"ג ח"א ס"ע עו ואילך.
וראה גם (באו"א קצת) סה"מ תרס"ד ע' סח ואילך. ועוד.
(94) עפ"י לשון הכתוב – דברי הימים א כט, יא. וראה סידור עם דא"ח שם ע"א, א, והנסמן שם הערה 202.
(95) ראה פרדס של"ב פ"ב (בשם הספרי). ובכ"מ.
(96) ראה דרמ"צ (שרש מצות התפילה) קטו, ב ואילך. סה"מ תרמ"ב ס"ע רנ ואילך, ובהנסמן שם בהערה 15.
(97) עפ"י לשון רז"ל – מגילה לא, א. לשון זה הובא גם בנתיא פ"ד (ת, רע"ב). אגה"ק ס"ח (קיג, רע"ב). ועוד. וראה למקור לשון (וגירסא) זו – הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ ת"ש ע' 40. רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע לתניא פ"ד שם.

ובהגהת הרח"ו שם. מאו"א אות ש סע"י נג. פרדס שכ"ג ערך שם (פכ"א). לקו"ת פקודי ז, סע"ב ורע"ד. ח, רע"ב. ועוד.
(80) ראה תו"א וישב ל, א. לקו"ת צו יד, סע"ד. ועוד.
(81) לשון הכתוב – איוב כט, ג.
(82) הובא גם (ונת') בלקו"ת עקב יד, א. שם, ד. ועוד.
(83) תו"א בראשית ז, ב.
(84) תהלים שם, ג.
(85) בהבא לקמן (על תיבות אלו) ראה גם סידור עם דא"ח שם עו, סע"ד ואילך. פירוש המלות קיב, סע"ג ואילך בארוכה (ובאו"א קצת). אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקמח"ט בארוכה.
ובמאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע שסד"ה נתבאר כל פס' זה באו"א ועד"ז גם בסה"מ תק"ע ס"ע קלב"ג.
(86) ראה פרדס שכ"ח פ"ה. פנ"ח שער העמידה פיי"ט. ועוד. וראה גם אוה"ת דברים ח"א ס"ע שעח ואילך, ושם מציין לזח"א קמה, סע"א.
(87) ראה תו"א מג"א צ, א. צג, סע"א. לקו"ת ואתחנן יא, סע"ד ואילך. שה"ש כו, סע"ד. אוה"ת שמות ח"א ע' קמו ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' יג. ח"ב ס"ע תלז"ח. הנסמן בסה"מ תש"ח ס"ע 112.
(88) ראה תניא פל"ה בהגהה. אוה"ת ענינים ע' קפב"ג. וש"נ. ועוד.
המשך הענין לקמן: ובהתלבשות אור א"ס ב"ה בחסד נק' גדול כו'.

יוד צמצום כו'⁹⁸. ועמ"ש בד"ה וישכם לבן⁹⁹ בפי' לך הוי' הגדולה ובד"ה וארא אל אברהם כו'¹⁰⁰ שענין המשכה זו זהו כענין ההמשכה מבחי' יחיד בבחי' אחד כו', ו"ק מעלה ומטה כו' ע"ש.

וְאָזִי וּמַהֲלִיל מֵאֲדִי¹⁰¹, שעולם חסד יבנה¹⁰², ונמשך למטה בעולמות רבים נשמות ומלאכים אין קץ כו', וכ"א מהלל ומשבח לפי השגתו כו'. ועמ"ש עוד בד"ה וידבר אלקים כו' וארא¹⁰³ בענין אימתי גדול כו'.

אך ולגדולתו¹⁰⁴, הוא כענין שמו הגדול, בחי' סכ"ע¹⁰⁵, אין חקר, שהוא למעלה מההתלבשות בע"ס הנק' ממכ"ע כו'. וע' בפי' ¹⁰⁶ ארך אפים וגדל חסד¹⁰⁷, כי אית חסד ואית חסד¹⁰⁸.

והנה¹⁰⁹ חסד עולם מקבל מהחכמה, אבל ורב חסד הוא למעלה מהחכמה, וזהו ועתה יגדל נא כח כו'¹¹⁰, ועמ"ש בד"ה¹¹¹ והי' ביום ההוא יתקע בש"ג¹¹² בפי' כרוב גודל¹¹³ שיש כמה ריבוי בחי' גדולה זו למעלה מזו, היינו כי גם מה שנק' עכשיו סוכ"ע יומשך לעתיד בגילוי כמו בחי' ממכ"ע ואזי יומשך בחי' סובב מבחי' עליונה יותר, ועד"ז יש עליות אין קץ, וזהו ג"כ פי' ולגדולתו אין חקר.

דֹּרְךְ לְדֹר יִשְׁבַּח מַעֲשֵׂיךְ¹¹⁴, עיין בר"ח שער האהבה פ"י כי הקב"ה חפץ שיספרו גדלו וכבודו כמ"ש דור לדור ישבח כו', ורוב המזמור מדבר בזה שראוי לספר תהלותיו כו' ע"ש. כי דהע"ה הוא בחי' מל', עולם הדיבור¹¹⁶ שנק'

(98) ראה אגה"ת פ"ד (צד, ב). המשך תרס"ו ס"ע עדר ואילך. וש"נ. ועוד.
(99) תו"א ויצא כג, סע"ד ואילך.
(100) תו"א וארא נה, סע"ב-ג.
(101) בהבא לקמן (על תיבות אלו) ראה (בקצרה יותר) סידור עם דא"ח שם עז, רע"א. פירוש המלות קיג, א"ב.
(102) תהלים פט, ג.
(103) תו"א וארא נו, ב.
(104) בהבא לקמן (על תיבות "ולגדולתו אין חקר") ראה סידור (עם דא"ח שם עז, רע"א). פירוש המלות קיג, ב-ג. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקמט.
(105) ראה (בהבחי' ד, שמו הגדול) לקו"ת שלח מח, ג. אוה"ת ענייני ע' קסב. וש"נ. ספר הערכים – חב"ד ח"ד ע' תקח ואילך.
(106) ראה סידור עם דא"ח ח"א פד, סע"א-ב, והנסמן שם הערה 255.

(107) לקמן פס' ח.
(108) ראה זח"ג קלג, ב. וראה גם אגה"ק סי' י (קיד, ב ואילך). לקו"ת עקב יז, סע"ד ואילך. פ' ראה לד, ב. המשך תער"ב ח"ג ע' תרסה ואילך. וש"נ.
(109) ראה בארוכה במקומות שבהערה הקודמת.
(110) שלח יד, יז.
(111) לקו"ת דרושים לר"ה נט, ג"ד.
(112) = בשופר גדול.
(113) תהלים קנ, ב.
(114) שם קמה, ד.
(115) בהבא לקמן ראה גם מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שסד (ובשאר המקומות שבהערה 1 הבא לקמן על פס' זה הוא באו"א, וראה לקמן פסקא והנה במ"א. וש"נ).
(116) ראה זח"א פה, ב. ע"ח שכ"ג ספ"ה. תניא פנ"ב (עג, סע"א). מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפב. וש"נ (המצויין שם לרמ"ז צ"ל מק"מ). ועוד.

עלמא דאתגליא¹¹⁷ להיות גילוי אלקותו ית' ע"י דיבור העליון, ולהיות¹¹⁸ בנין עולם הדבור וזהו השפלה לגבי עצם הח"ע, וכנודע¹¹⁹ מענין מ"ש במשה¹²⁰ כבד פה כו', הנה¹²¹ זהו ג"כ ע"י התעוררות הסיפור תהלותיו כו'.

ובאיוב ח' ח' כי שאל נא לדור ראשון כו'. תלים עא יח עד אגיד זרועך לדור לכל יבא גבורתיך, ובס' ע"ח ה"י¹²² ויקם עדות ביעקב כו' להודיעם לבניהם כו' למען ידעו דור אחרון כו', וס' פ"ט¹²³ לדור ודור אודיע אמונתך כו' וכמ"ש ר"פ בא¹²⁴ ולמען תספר באזני בנך כו' וזהו ענין מצות סיפור יצ"מ, וכמ"ש¹²⁵ והגדת לבנך ביום ההוא לאמר כו'. וע' בסידור האריז"ל גבי פסח¹²⁶ מגיד שע"י דבורינו אנו ממשיכי' יציאת החסדי' ממצר הגרון שנק' מצרים ומוציאין אותן דרך הפה, וביאור ענין זה יובן ממ"ש בד"ה לכן אמור לבנ¹²⁷, גבי הקול קול יעקב.

והנה במ"א¹²⁸ נת' דור ל' שורה¹²⁹, והוא¹³⁰ ענין סדר ההשתלשלות, נה"י שבעליון נעשו מוחין לתחתון¹³¹, א"כ י"ל¹³² ע"י דור לדור למטה ישבח מעשיך מתעורר כן למעלה להיות הגלוי מדור לדור, ועמ"ש ע"פ¹³³ מלחמה בעמלק מדר דר¹³⁴, ועמ"ש ע"פ¹³⁵ קורא הדורות מראש¹³⁶ דלשם פי' שהדורות הם הע"ס שנמשכי' מההעלם דבחי' מחשבה הקדומה אל הגלוי כו'.

חסידים מס' סדר ליל פסח פ"ה מ"א. וראה גם פ"ח שער חג המצות פ"ז. ועוד.

(127) ת"א וארא נז, ד.

(128) ראה סה"מ תקס"ה ח"א ס"ע תיח ואילך. דרמ"צ (טעהמ"צ) יד, רע"ב. אוה"ת נ"ך ח"ב ס"ע תשנב"ג. תהלים (יהל אור) ע' תקמט.

(129) ראה מגילה יב, א וברש"י שם (ד"ה דרי דרי).

(130) ראה הביאור באופן זה (על תיבות אלו) סידור עם דא"ח שם עז, סע"א"ב. ובארוכה פירוש המלות קיג, ד ואילך ומאמרי אדה"א נ"ך ע' קנז² ואילך. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקמט"ג בארוכה. (131) ראה ע"ח ש"ח פ"ב. שט"י פ"א"ב. לקו"ת בשלח ב, רע"ד. וראה המשך תרס"ו ס"ע שלו ואילך. וש"נ.

(132) ראה גם סידור עם דא"ח שם עז, רע"ב. פירוש המלות קיד, סע"ד.

(133) בשלח יז, טז.

(134) ראה במקומות שבהערה 128.

(135) ישע"י מא, ד.

(136) לקו"ת מסעי' זה, ב. וראה גם מאמרי

אדה"א ענינים ח"א ע' ט.

(117) ראה זהר ח"א קנב, א (בס"ת). קנד, א. קנח, סע"א"ב. ח"ב כט, ב. ע"ח ש"ד פ"א. פ"ג. שכ"ג פ"ד. של"ח פ"ב. שער היחוד והאמונה פ"א (פח, סע"ב ואילך). תו"א ויצא כב, ד ואילך. לקו"ת מצורע כד, ג"ד. אמור לח, ד. שלח מד, ג. סידור עם דא"ח שם צז, סע"ד ואילך, ובהנסמן שם הערה 90 (וראה גם שם ח"ב רמב, א"ב, ובהנסמן שם הערה 22 261).

(118) בהבא לקמן (בקישור הענין דדור לדור עם ענין הדיבור והגדה) ראה גם מה שמביא ומבאר באוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקנ מספר שושן סודות.

(119) ראה תו"א ויצא כג, סע"א. שמות נ, ב. נב, ב. בשלח טו, ב. לקו"ת עקב יד, ד. יו, א. א. שה"ש יט, ב. סידור עם דא"ח שם סא, ב. וש"נ.

(120) שמות ד, י.

(121) ראה שערי אורה (שער החנוכה) יח, א ואילך. דרמ"צ (במאמרי הצ"צ) קמה, א ואילך. ועוד.

(122) = פס' ה ופס' ו.

(123) פס' ב.

(124) י, ב.

(125) בא יג, ח.

(126) ראה סידור הרש"ש (בתחילת מגיד). משנת

וגבורתך יגידו¹³⁷, עיין מזה ס"פ ויחי¹¹ דרמ"ט ע"א אבל בהגדה ידיען כו' ובמש"ש¹³⁸, ור"פ תולדות קל"ד א'¹¹, ועיין בפ' נשא³⁵ קלז ב, וי"ל המכוון שמזה יומשך היראה שלא למרות עיני כבודו חו"ס¹³⁹, וכמ"ש בפ' קרח קע"ח ב³⁵ תו הוא כו' אלמלא כו' ע"ש.

הדר ¹⁴⁰ כבוד כו' אשיחה¹⁴¹, פי' קאי על דהע"ה שהוא בחי' מל' עצמה⁴⁰, כי¹⁴² הדורות עצמן שהם הנברא' אין להם השגה רק בבחי' מעשיך וגבורתך¹⁴³, משא"כ הדר כבוד הודך לית מחשבה דילהון תפיסא ביה כלל¹⁴⁴, וכמ"ש בד"ה רני ושמחי¹⁴⁵ שגם השגת המלאכים אינו רק בבחי' התפשטות מלכותו ית' משא"כ באור א"ס ב"ה עצמו המלוּבש באצי', וזהו וצדקתך ירננו כו'¹⁴⁶, וגם כל הנביא' לא השיגו רק בבי"ע כו' כמ"ש באגה"ק ע"פ עוטה אור¹⁴⁷, ואפילו על השגת המציאות ולא המהות איתא¹⁴⁸ במופלא ממך כל תחקור, דהיינו¹⁴⁹ בג"ר כו' רק בז"ת כו'.

אלא שעז"א¹⁵⁰ דוד נגד בחי' מל', שמדת המל' עצמה אשיחה בהדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך כו', וכנודע מענין נתן ההוד למשה¹⁵¹, ע' בד"ה עד הגל¹⁵² באריכות מענין ההוד עליון כו'¹⁵³.

(143) בסידור מהרי"ד שם נוסף: כמ"ש [ברכות ק"ש דשחרית] על כל שבת מעשה ידיך, כי ידי יסדה ארץ [ישעי' מח, יג], בחי' געה"ת, וימיני טפחה שמים, הוא געה"ע, וגבורתיך הן צמצומים כמ"ש [תהלים קמה, יא] כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו.

(144) לשון הקדמת התקו"ז (יו, א).

(145) תו"א מקץ לו, ד.

(146) לקמן פס' ז.

(147) שם ככו, סע"א ואילך.

(148) ראה חגיגה יג, רע"א.

(149) ראה גם אוה"ת בראשית ח"ד תשסז, ב.

(150) = שעל זה אמר.

(151) ראה זח"א קנג, ב, רכג, ב, רפ, א.

(152) סידור עם דא"ח שם תמט, ד, והנסמן שם

הע' 216.

(153) בסידור מהרי"ד שם נוסף: וכבוד הוא ל"ב נתיבות חכמה עילאה שמקבלים מבחי' הוד, בחי' מל' דא"ס. ודברי נפלאותיך, פלא בחי' כתר, כמ"ש [יואל ב, כו] אשר עשה עמכם להפליא, ומל' דא"ס נעשה כתר לאצי'.

(137) בסידור מהרי"ד שם (לד, ב) ממשיך כאן: וגבורתך יגידו, לשון המשכה, כמו [דניאל ז, י] נגיד ונפיק. גם הגדה מילי דחכתא [ראה זח"ב עט, ב], כמ"ש [ויחי מט, א] האספו ואגידה לכם, ועי' למוד האגדות יומשך היראה שלא למרות עיני כבודו ית' חו' [ראה ב"י שו"ע ושו"ע אדה"ז אר"ח סי' רצ ס"ג (וראה גם הל' תלמוד תורה לאדה"ז פ"ב ה"ט ואג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"ג ס"ע תנב"ג). ספר הערכים – חב"ד ח"א ע' קג ואילך. וש"נ].

(138) ראה גם (על זהר זה) באוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקמט (בסוף פס' הקודם וכן על פס' זה).

(139) לשון הכתוב – ישעי' ג, ח.

(140) תהלים שם, ה.

(141) בהבא לקמן (על תיבות אלו) ראה סידור עם דא"ח שם עז, ב"ג. סה"מ תק"ע ע' קלד (בקצרה). מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שסד. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תקנב. ס"ע תקנב ואילך. וראה גם אוה"ת ויקרא ח"א ע' קמא.

(142) בהבא לקמן ראה גם פלח הרמון (להר"ר הלל מפאריטש) מאמרים לחודש תשרי ס"ע סג"ד.

ועזוז¹⁵⁴ נוראתיך כו'¹⁵⁵, הנה ידוע דבחי' הת"ת נק' נורא¹⁵⁶, וכמ"ש ביעקב¹⁵⁷ מה נורא המקום הזה, והיינו לפי שהת"ת מחבר ב' הפכיים, חו"ג, אש ומים, והיינו ע"י שמאיר בו הארה רבה והשפעה עצומה מאור א"ס ב"ה דלאו מכל מדות אלן איהו כלל¹⁵⁸, היינו מבחי' כ"ע, וע' מזה באגה"ק ע"פ¹⁵⁹ והי' מעשה הצדקה שלום¹⁶⁰, וזהו ענין קו האמצעי שעולה כו'¹⁶¹.

לכן¹⁶² כל הקו האמצעי הם בחי' מכריעין ומחברים שני הפכיים, הדעת¹⁶³ מחבר ומייחד חו"ב שהם ג"כ ב' הפכיים כמ"ש בד"ה החלצו מאתכם כו'¹⁶⁴, כי חכמה מוחא בינה ליבא¹⁶⁵ ג"כ, במוח יסוד המים¹⁶⁶ ובלב יסוד האש¹⁶⁷, וגם¹⁶⁸ חכמה ביטול וצמצום, יו"ד, ובינה התפשטות, ה', רחובות¹⁶⁹ הנהר¹⁷⁰, ומי הוא המחברם זהו הדעת ששרשו מאד נעלה מבחי' אורא שע"ג מו"ס כו'¹⁷¹, והחיבור הוא שיהי' מוח שליט על הלב כו'¹⁷², וגם ע"ד וגילו ברעדה כו'¹⁷³, ושאתם מים¹⁷⁴, ח"ע, ביטול, בששון, שמבחי' אם הכנים שמחה כו'¹⁷⁵, וע' בפרדס סוף בשער המכריעין¹⁷⁶ מזה.

(163) בהבא לקמן (לגבי דעת) ראה גם לקו"ת נשא כח, א.
(164) לקו"ת מטות פו, ג.
(165) הקדמת התקו"ז שם.
(166) בסידור מהרי"ד נוסף: קריית, כמ"ש [קהלת ט, יז] דברי חכמים בנחת נשמעין.
(167) ראה לקו"ת מטות שם.
(168) ראה אגה"ת והמשך תרס"ו שבהערה 98. ועוד.
(169) לשון הכתוב – וישלח לו, לו.
(170) ראה זח"ג קמב, א (באד"ר). ע"ח ש"ח פ"ד.
תו"א יתרו עד, ב. שם בהוספות למג"א קיח, ג.
לקו"ת פ' ראה יח, ב. כט, ב. שה"ש לט, ב. סידור עם דא"ח שם צה, ג. וש"נ.
(171) ראה זר הרקיע לזח"א א, א. לקו"ת נשא שם. ברכה צו, רע"ב. ועוד.
(172) לשון זוהר – ח"ג רכד, סע"א. תניא פ"ב (יו, רע"א – ושם מציין לרע"מ – ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תצ). פ"ז (כג, רע"א). פ"ל (לח, רע"ב). וראה גם מאמרי אדה"א ענינים ח"ב ס"ע תקצב"ג. ובכ"מ.
(173) תהלים ב, יא.
(174) ישעי' יב, ג (ושאתם מים בששון).
(175) תהלים קיג, ט.
(176) ש"ט.

(154) תהלים שם, ו.
(155) בהבא לקמן (על תיבות אלו) ראה סידור עם דא"ח שם עז, ג"ד. סה"מ תק"ע ס"ע קלג"ד. מאמרי אדה"א על מארז"ל ס"ע שסד"ה. מאמרי אדה"א נ"ך ע' תקמט ואילך בארוכה (בכל הבא לקמן). וש"נ. אוה"ת תהלים (יהל אור) ס"ע תקנב ואילך בארוכה.
(156) ראה זח"ב עח, סע"ב ואילך. תקו"ז תי"ט (לט, ב). ת"ע (קכג, א). זר חדש (בתיקונים) צח, ד. קא, א. ע"ח של"ו פ"ג. פנ"ח שער הזמירות פ"ו. שער העמידה פ"ג ופ"ד. מאו"א אות נ סע"י כב. פרדס שכ"ג ערך נורא (פ"ד). ועוד. וראה בארוכה מאמרי אדה"א נ"ך ע' תקסד ואילך. וש"נ.
(157) ויצא כח, יז.
(158) הקדמת התקו"ז (שם, רע"ב).
(159) ישעי' לב, יז.
(160) שם סי' יב (קיי, א ואילך).
(161) שעולה עד הכתר – ראה זח"ב קעה, א (הובא בלקו"ת שה"ש מז, ד). שערי אורה (להר"י גיקטליא) שער ה (סג, ב, סה, א – בהוצאת ווארשא תרמ"ג). לקו"ת שם כב, רע"ב. במדבר ה, ד. נשא כא, ג. מסעי צו, ב. אוה"ת ענינים ע' קעא ואילך. וש"נ.
(162) בהבא לקמן ראה גם (בנוסף על המקומות שבהערה 155) וראה גם סידור עם דא"ח שבהערה 182, ובמקומות שנשמנו שם בארוכה.

וכן ת"ת מחבר חו"ג, ועמ"ש ע"פ¹⁷⁷ ונתתם לי אות אמת¹⁷⁸, ועיין בפרדס שער המכריעין¹⁷⁶ פ"ג.

וכמ"כ היסוד מכריע ומחבר בין נו"ה, כמ"ש¹⁷⁹ פ"ד מהזהר ויקרא די"ב ב' תודת שלמיו¹⁸⁰, שלמיו מהו תרי, א"ל תרין ווין, ו"ו דהיינו שלמיו שלמא דכולא כו', והיינו כי ב' ווין הם הת"ת והיסוד, וע' מזה ר"פ יתרו דס"ח¹⁸¹ משה ויוסף כו' תרין ווין כחדא כו'.

ועפ"ז י"ל¹⁸² ענין ורב שלום¹⁸³ ואין רבים פחות משלשה¹⁸⁴ היינו ג' שלומות והכרעות הנ"ל שע"י קו האמצעי דת"י (ובפ"י תודת שלמיו תרי י"ל עוד כמ"ש בפ' במדבר³⁵ קי"ח א' ע"פ¹⁸⁵ יעשה שלו' לי שלו' יעשה לי, ולפ"י הרמ"ז שם ה"ע ב' יחודים דאו"א וזו"נ).

וזהו פ' נוראתיך ל' רבים. ופי' ועוזו היינו כח ותוקף שבקו האמצעי הנ"ל שעולה עד כו', וזהו או יחזיק במעוזי יעשה שלו' לי, וכת"י מעוז לתם דרך ה' במשלי סי' יוד קט, כי יעקב נק' איש תם יושב אהלים¹⁸⁶, שמחבר חו"ג כנ"ל¹⁸⁷, וצ"ל¹⁸⁸ מעוז תוקף וכח לבחי' תם ע"י ההמשכה מבחי' כ"ע, והיא בחי' דרך ה' וכמ"ש באגה"ק¹⁸⁹ שלכן ש' הוי' בת"ת¹⁹⁰, וע' בד"ה הן עם אחד ושפה¹⁹¹, וע' באגה"ק ע"פ חגרה בעוז כו'¹⁹² שהתורה שנק' עוז, וזהו ה' עוז לעמו יתן¹⁹³, ועי"ז יברך את עמו בשלום וכנ"ל, והנה זה העוז והתוקף גם הנבראים יוכלו להשיג, וזהו ועוזו נוראותיך יאמרו, לפי שע"י חיבור וקישור הע"ס כמו שלומות הנ"ל דחו"ג ומקורן וענפיהן שע"י קו האמצעי הנ"ל בעולם האצילות, הנה עי"ז גם למטה בעולם הבריאה והיצירה מתייחדים ההיכלות, כמ"ש בזהר פ' פקודי¹⁹⁴. וזהו ענין

(177) יהושע ב, יב. (178) ראה בארוכה סה"מ תקס"ה ח"א ע' שסח ואילך. ביאורו ל' לאדה"א ככו, א"ב. מאמרי אדה"א הנחות (תקע"ז) ע' ח ואילך. ביאורו ל' להצ"צ ח"א ע' שיג ואילך. (179) בפרדס ש"ט. (180) צו ז, יג. (181) רע"א. (182) בהבא לקמן ראה גם לקו"ת פ' ראה כו, סע"ב (באו"א קצת). סידור עם דא"ח שם קנו, ג"ד, והנסמך שם הערה 8. ועוד. (183) לשון הכתוב – ישע"י נד, יג. (184) לשון רז"ל – ראה תו"כ ופרש"י מצורע טו, כה. גיטין מו, א. כתובות עה, א. זח"ב קיז, א. (185) ישע"י כז, ה.	(186) תולדות כה, כז. (187) ראה (שיעקב בחי' ת"ת) זהר ח"א פז, ב. ח"ג לח, רע"א. פרדס שכ"ב פ"ד. ועוד. (188) בהבא לקמן (עה"כ דמשלי) ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ס"ע א"שכו"כ. ס"ע א"של ואילך. וראה גם אמרי בינה קנב, ד. (189) סי' יב (שם, רע"ב). (190) ראה פרדס שכ"ב פ"א. ע"ח שמ"ד פ"ו. מקומות שבהערה 161. ועוד. (191) תו"א נח י, סע"ב ואילך. (192) שם סי' א (קב, ב). (193) תהלים כט, יא. (194) ראה שם רנט, ב ואילך (וראה גם בבניאר הזהר) סה"מ תקס"ח ח"א ע' תיח"ט.
--	--

עושה שלום במרומיו¹⁹⁵ בין מיכאל שר של מים ובין גבריאֵל כו'¹⁹⁶, וע' במק"מ ב'פ' במדבר בדף קי"ח א'³⁵ גבי כדין הוא שלמא דכולא, וי"ל ג"כ שזהו ענין שלו' בפשט"ע ובפשט"ט¹⁹⁷, וכ"ז בא ונמשך מסיבת ההתכללות למעלה באצ"י ע"י קו האמצעי כו', שמה נמשך ומאיר גם למטה בבי"ע. ועמ"ש ע"פ¹⁹⁸ צאינה כו' במלך שלמה כו'¹⁹⁹, וע"פ²⁰⁰ כיריעות שלמה²⁰¹.

וזהו ועוזו נוראתיך יאמרו, גם הם, היינו הנברא' דבי"ע, ועד"ז נאמר תלים עח ד ועוזו ונפלאותיו אשר עשה.

אך וגדולתך אספרנה²⁰², אני בעצמי, ואין הנבראים מכירים כלל בגדולתך²⁰³, ועד"ה הנ"ל בפי' אשיחה דקאי על בחי' מל'¹⁴². והטעם כי בחי' זו המאיר בקו האמצעי מלמעלה למטה להיות עי"ז היחוד ב' הפכיים זהו רק הארה מבחי' כ"ע, אבל בחי' עצמיות כ"ע אינו נמשך כלל למטה, ולכן רק אני אספרנה ע"י עלי' המל' בכ"ע. או י"ל כי המלאכים הוא שאינו מאיר בהם רק הארה בעלמא להיות עי"ז היחוד ההיכלות כו'. גם י"ל כענין ועוזו ונפלאותיו שאין אנו משיגי' רק המעשה הפלא עצמה מה שראו קי"ס, אבל לא השיגו מהות הכח הבוקע הים כו' נמצא זהו השגת המציאות ולא השגת המהות. ועד"ז י"ל ההפרש בין ועוזו נוראתיך ובין וגדולתך, דפי' וגדולתך היינו מהות הארת הכ"ע המאיר באצילות, אבל ועוזו נוראתיך הוא רק הענין הנמשך מזה כמו יחוד ההיכלות, שזהו ע"ד שקי"ס נמשך מבחי' עתיקא כו'²⁰⁴ ולכן ועוזו יאמרו ג"כ בבי"ע, וכענין מ"ש ב'פ' תרומה³⁵ קל"ז א' ע"פ²⁰⁵ יום ליום יביע אומר משתעין אינן חכימי לבא באינן דרגין גניזין אע"ג דלא אתידעו כו' ע"ש, אבל וגדולתך אספרנה כו'.

[שם יט, ב] השמים מספרים כבוד אל, מנהרין ומנצנצין כבוד אל [ראה זח"ב קלו, ב. ועוד] להיות אל הוי' ויאר לנו [שם קית, כז], שלא להיות שום הסתר כלל.

גם י"ל [הוא המבואר כאן בפנים] וגדולתך אספרנה היינו מהות הארת הכ"ע המאיר באצ"י, אבל ועוזו נוראתיך יאמרו הוא רק הענין הגילוי הנמשך מזה, כמו יחוד ההיכלות בבי"ע.

(204) ראה זח"ב מת, א. וראה גם מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' שכו. סה"מ תקס"ח שם ע' שי. ביאורה"ז להצ"צ ח"א ע' תקכו"ו. ועוד.

(205) תהלים יט, ג.

(195) איוב כה, ב.
(196) ראה במדבר פ"ב, ת. שהש"ר פ"ג, יא. תנחומא ויגש ו.
(197) לשון רז"ל – ב"ב צט, ב.
(198) שה"ש ג, יא.
(199) לקו"ת שה"ש כא, ב. כב, סע"א"ב.
(200) שה"ש א, ה.
(201) לקו"ת שה"ש י, ד ואילך.
(202) בהבא לקמן (על תיבות אלו) ראה גם סידור עם דא"ח שם עז, ד.
(203) בסידור מהרי"ד שם (לה, א) חסר האריכות דלקמן, וממשיך: כמ"ש [תהלים קמה, ג] ולגדולתו אין חקר, ופי' אספרנה לשון סיפור והגדה, כמ"ש

זכר²⁰⁶ רב טובך²⁰⁷, הנה פי' טוב בכל מקום הוא בחי' יסוד²⁰⁸ שנק' צדיק עליון²⁰⁹, כמ"ש אמרו צדיק כי טוב בישעי' ג' י', וצדיק יסוד עולם²¹⁰, ע' באגה"ק סי' טו²¹¹ ובחי' יסוד הוא עד"מ התקשרות כו', ולכן כל כח המשכת השפע מעילה לעלול בכל העולמות נמשך על ידו (וע' בפ' בראשית¹¹ ד"ל ע"ב שפי' איך ג' אותיות טוב שייכי' ביסוד, הט' שהוא תשיעאה כו'²¹², וממנו נמשך ו' זה צ"ע²¹³, ומאיר בבית²¹⁴ שהיא המל'²¹⁵), ועיין פ' תרומה³² קכ"ח סע"ב גבי והטוב בעיניך עשיתי²¹⁶ דסמיך גאולה לתפלה כו'²¹⁷ כד"א אמרו צדיק כי טוב²¹⁸ ודא מחברא לכולהו בחבורא חדא, וענין חיבור זה יובן ממ"ש במ"א²¹⁹ בענין בן פורת יוסף²²⁰ אותיות תופר²²¹ שמחבר ב' הדיעות דיחור'ע ויחור'ת, ובפ' שמות³² די"א ב' ותרא אותו כי טוב הוא²²², מאי כי טוב הוא אר"ח²²³ דאתיליד מהול²²⁴, והיינו²²⁵ שההסתר נמשך מק"נ המסתיר כו', וע' בפ' ויקרא³⁵ ט"ו א' ע"פ²²⁶ כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו ע"ש.

(אך²²⁷ פי' רב טובך הוא בחי' יסוד דא"א, שהטוב ההוא נק' רב טובך²²⁸, דהיינו ההתקשרות מלמעלה מהשתלשלות ממש יומשך גם למטה, ולא כמו דרך וסדר ההשתלשלות דיסודות דאצי' שזהו ענין ט"ו²²⁹ כמה מעלות טובות למקום עליון²³⁰ דהיינו ט"ו יסודות כו'²³¹, כ"א שיומשך הגלוי מבחי' א"א ממש למטה,

(216) מלכים"ב כ. ג. ישעי' לח. ג.
(217) ראה גם ברכות י' ב.
(218) ישעי' ג, י.
(219) ראה לקו"ת פ' ראה כד, א. וראה גם שם קרח נה, סע"א. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תז. וש"נ.
(220) ויחי מט, כב.
(221) ראה שער הפסוקים להאריז"ל פ' וישב ע"פ ויוסף הורד מצרימה (ד"ה דע וד"ה ונבאר עתה בחי'). מגלה עמוקות פ' וישב ד"ה סמיכת פ' יהודה. ועוד.
(222) שמות ב, ב.
(223) = אמר ר' חייא.
(224) ראה גם סוטה יב, א.
(225) ראה גם אוה"ת שמות ח"ה ס"ע א'תשמט' נ. דברים ח"ו ע' בתקעט.
(226) תהלים יא, ז.
(227) ראה במקומות שבהערה 207.
(228) ראה לקו"ת תצא שבהערה 232.
(229) ראה (ע"ד מספר ט"ו כמה מעלות טובות) מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תנא הערה ד"ה ט"ו דיינו.
(230) שבנוסח ההגדה.
(231) ראה (בענין ט"ו היסודות) סידור האריז"ל

(206) שם קמה, ז.
(207) בכל הבא לקמן (על תיבות אלו) ראה בארוכה סידור עם דא"ח שם עח, א"ב, והנסמן שם. וראה גם בארוכה שם פא, ב ואילך, והנסמן שם. מאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע שסו ואילך. סה"מ תק"ע ע' קלד ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' יא"ב (שהוא הנחה נוספת מהדרוש בסידור שבהערה 1).
(208) ראה זח"כ קכח, ב ובהגהות מהרח"ו שם. מאור"א אות ט סעי' ה (מזח"א ל, ב). סה"מ עת"ר ע' קט ואילך. ובכ"מ. וראה בארוכה סידור עם דא"ח שם עח, א ואילך. וש"נ. פ, ב ואילך. וש"נ.
(209) ראה זח"כ צא, סע"ב. פרדס שכ"ג ערך צדיק (פ"ח).
(210) משלי י, כה.
(211) שם קכב, סע"ב.
(212) ראה בארוכה (בנוגע לאות ט') ספר הערכים – חב"ד ח"ו ע' מט ואילך (ושם ר"ע נא. וש"נ). וראה גם שם ע' נה ואילך.
(213) = צדיק עליון.
(214) באות ב'.
(215) ראה ספר הערכים – חב"ד ח"ה ר"ע רצג.
(216) וש"נ. וראה גם שם ס"ע רצו"ז.

וכמ"ש במ"א²³² ע"פ²³³ כי הנה ההרים ימושו כו' וברית שלומי לא תמוט, ועמ"ש בד"ה בעצם היום הזה נמול²³⁴ בענין גדולה מילה. וזהו מה רב טובך אשר צפנת²³⁵ שבחי' זו תתגלה לע"ל דייקא. וע' ר"פ אמור דפ"ח ע"א ופקודי דר"ך ע"ב, שעם היות עיקר בחי' זו גנוז לע"ל אעפ"כ פעלת לחוסים בך כו', שקצת הארה מאיר ממנו גם עכשיו, וע"ש עוד בפ' בראשית ד"ז ע"א מענין רב טובך, זכר רב טובך ע"ש).

והנה כתי'²³⁶ ורב טוב לבית ישראל, פי' רב טוב היינו יסוד דא"א, השפעת רצונו וטובו רצון העליון, והיינו²³⁷ מפני שהוא גבוה ומרומם ע"כ יכול להשפיל א"ע מאד למטה, וזהו²³⁸ המגביהי לשבת המשפילי לראות²³⁹, כידוע אשר בעצמותו ומהותו אין בו התחלקות כלל, וקטן וגדול משהו, וכשנמשך בחי' כתר מ"מ הוא רק התחלת מועט שהוא בחי' מל' דא"ס, לכן איתא בע"ח²⁴⁰ דא"א מלבישים לזרועות דא"א, אבא בחסד ואימא בגבורה אבל יסוד דא"א נמשך למטה כו'.

ומ"ש בע"ח הנ"ל כי יסוד דאריך אינו מלובש כלל ונמשך למטה ואו"א מלבישין רק לזרועות דא"א, הוא²⁴¹ כמו שאנו רואין בחוש אשר הטפה אין נלבש בשום דבר, רק יורדת מעצמותה, ההשפעה מלמעלה מעלה עד שמשפיע²⁴².

אך²⁴³ הנה מבחי' רב טוב הנ"ל אינו יכול להגיע בבי"ע רק זכר וראשי הפרקים אשר נתצמצם הארת רב טוב הנ"ל עד שנמשך במל' החסדים הנ"ל, וזהו ורב טוב לבית ישראל, אשר פי' בית ישראל היא מל'²⁴⁴, ובחי' מל' נק' צדק²⁴⁵, וזהו צדק מלאה ימינך²⁴⁶ פי'²⁴⁷ מל' הנק' צדק מלאה מחסדים הנק' ימינך בכדי

(240) ראה ע"ח שי"ד פ"א. שט"ו פ"ו. שכ"ט פ"ו. פ"ח ע"ח שער חג המצות פ"ז.

(241) ראה גם (למשל זה) מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ (שבהערה 207) ע' יב.

(242) בסידור מהרי"ד שם (לה, רע"ב) הלשון: מלמעלה מעלה ממוח עד שנמשכת למטה בגשמיות. (243) בכל הבא לקמן (בפיסקא זו) ראה גם בארוכה תו"א מקץ לו, איב. אוה"ת דברים ח"ו ע' ב'תמה.

(244) ראה מאו"א אות ב סעי' יד. (245) ראה הקדמת התקו"ז (יו, ב): צדק מלכותא קדישא.

(246) תהלים מה, יא. (247) ראה בכ"ז תו"א מקץ שם. שערי אורה (שער החנוכה) כה, ב ואילך בארוכה. וראה גם לקו"ת תצא לט, א, והמצויין שם.

לר' שבתי מרשקוב קודם פיסקא הנ"ל. משנת חסידים מסכת ליל פסח פ"ב משנה ב. המשך תער"ב ח"ה ע' אית' ואילך. וש"נ.

(232) לקו"ת תצא מא, סע"ב. (233) ישע"י נד, י. (234) תו"א לך לך יג, ג"ד. (235) תהלים לא, כ. (236) ישע"י סג, ז.

(237) ראה בכ"ז במקומות שבהערה הבאה. (238) ראה לקו"ת שה"ש כז, סע"ג ואילך. סידור עם דא"ח ח"ב שמו, סע"ב"ג. וש"נ. מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' רפה ואילך. המשך תרס"ו ס"ע תקמ ואילך. וש"נ.

(239) תהלים קיג, ו (ושם): המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ).

להחיות ב"ע, ויש מאזני צדק²⁴⁸ היינו²⁴⁹ כמה יהי' השפעה של בחי' מל' הנ"ל, לכן ע"י צדקתך הנ"ל משפיע לבי"ע. וזהו וצדקתך ירננו, היינו להיות מושג לנבראים, ואצל נבראים נק' רינה, וזהו רננא ברמשא²⁵⁰, מדת לילה, היינו ב"ע, והרננא היינו שרוצה להתכלל באחד, משא"כ שמחה בצפרא²⁵⁰, באצילות, דאיהו וחייה וגרמוהי חד כו'²⁵¹.

והנה²⁵² אע"פ שעתה אין נמצא רק ד' עולמות אבי"ע, הסיבה לזה הם הפרסות המבדילים בין עולם לעולם²⁵³, בין אצילות לבריאה יש פרסא ומסך מבדיל²⁵⁴, וכן מבריאה ליצירה, שמה²⁵⁵ שעושה ופועל הפרסא באיכות הצמצום והבדלת המהות לא היה נעשה ע"י ריבוי הצמצומים של ריבוי ההשתלשלות עילה ועלול, כי²⁵³ הפרסא מבדלת בין מהות למהות אחר ממש עד שלא יתייחס ויהיה בערך למהות הראשון כלל, ולא כמו בהשתלשלות עילה ועלול, שאף העלול האחרון יש לו ערך ויחס לעילה הראשונה ע"פ ערך ההשתלשלות, כמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו כו'²⁵⁶, ולכן ע"י הפרסא המפסקת בין אצילות לבריאה גרמה סיבת ההתהוות מהות בריאה ממהות אצילות, אשר לולי הפרסא הי' מצטרך במקומה רבוי השתלשלות של עילה ועלול אין חקר כלל (וע' באגה"ק ד"ה איהו וחייה²⁵⁷ ואף גם צמצומים רבים מאד לא יועילו כו', זהו²⁵⁸ בהתהוות גשמי מרוחני, וכן בהתהוות אבי"ע מא"ס צ"ל ע"י צמצום דוקא ולא ע"י פרסות וכ"ש לא השתלשלות כו'²⁵⁹, כי אין ערוך לך²⁶⁰, אבל מאצי' לבריא' דמהני פרסא שפיר י"ל כמש"כ, וע' בד"ה פתח אליהו הנ"ל²⁵⁶), וכן עד"ז ליצירה ומיצירה לעשי' הפרסא גורמת כו', ולבעבור זה נפסק שלא יבראו עולמות עד א"ס מבחי' אצי' מחמת המסכים הנ"ל שמפסיקים ומסתירים כח החיות כו'.

האור שלו, וענין הפרסא היה כדי שיוכל גם הבריאה לקבל אורו).
(255) ראה גם (בנוסף על הנסמן בהערה 253) במקומות שבהערה 259.
(256) תו"א וירא יד, סע"א. שם סע"ב ג. וראה גם בארוכה בהגהות לד"ה פתח אליהו שם ע' ע ואילך, ובהנסמן שם.
(257) שם סי' כ בתחילתו (קכט, ב).
(258) ראה בארוכה בכ"ז באגה"ק עם מ"מ וכו' (חטריק) ע' שצו ואילך. סע" תג"ד, והמובא בהערות שם.
(259) ראה גם ההגהות באוה"ת בראשית ח"ד תשיח, א. תשיט, ב (בשוה"ג). הגהות לד"ה פתח אליהו שם ע' עה"ו.
(260) ברכות ק"ש דשחרית דשבת.

(248) לשון הכתוב – קדושים יט, לו.
(249) ראה תו"א מקץ שם. שערי אורה שם. וש"נ.
(250) ראה תו"א רכט, ב.
(251) לשון הקדמת התקו"ז (ג, סע"ב). ע"ח שמ"ז פ"ב.
(252) בכל הבא לקמן (עד סוף הפיסקא) ראה בארוכה במקומות שבהערה הבאה.
(253) בהבא לקמן (בענין הפרסאות) ראה תו"א וירא דלקמן בפנים (והנסמן על זה בס' הגהות לד"ה פתח אליהו – תרנ"ח ע' צ ואילך). סידור עם דא"ח שם ריט, א"ב ב, ובהנסמן שם הערה 16 (וראה גם שם רכג, ב). הגהות לד"ה פתח אליהו שם שבהערה 256.
המשך תרס"ו ע' סט"ע. וש"נ.
(254) ראה ע"ח ש"ח פ"ב (ושם): נמצא שהם ב' דברים, צמצום האור למעלה שיוכל האצילות לקבל

לעילוי נשמת אבינו אוד מוצל מאש

ר' יוסף בנימין ז"ל ב"ר מנשה הי"ד

קאלטמאנן

נפטר ח"י אדר שני ה'תשע"ו

העמיד דורות לשם ולתפארת עוסקים בתורה ובמצוות

ובשליחות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

אמנו – תבלח"ט – מרת שולמית חנה תחי'

והורינו הרה"ח ר' יעקב וזוגתו מרת אלישבע שיחיו טורין

נדפס ע"י ולזכות

הרה"ת ארי' וזוגתו מרת אסתר נחמה דינה

בניהם ובנותיהם

הרה"ת יצחק נתן דוד וזוגתו מרת שרה

בתם ובניהם יוכבד מרים, יוסף בנימין, גרשון, מנחם מענדל

וחיים העניך שיחיו

מרת חיה מושקא ובעלה הרה"ת דניאל יעקב

בניהם ובתם יוסף בנימין, מנחם מענדל,

נתן חיים, שמואל ורבקה בריינדל שיחיו גינייביש

הרה"ת מנחם מענדל וזוגתו מרת דבורה לאה

בניהם ובתם מיכאל חיים, אורה חי' ויוסף בנימין שיחיו

הרה"ת יהושע מנשה וזוגתו מרת שרה

מרת שמחה ברכה ובעלה הרה"ת שליו שיחיו צייחי

רחל, רבקה ומרים פעסיל

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קאלטמאנן

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע קולומבוס, אוהיו

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

